

BKUS reanimatoloģe Dr. Arta Bārzdiņa: Izglāb savu bērnu!

Par pavisam mazo bērnu traumām, sakropļošanas un arī nāves gadījumiem, kas notikuši mājās negadījuma vai nejaušas notikumu sakritības dēļ, ir atbildīgi tikai un vienīgi bērna vecāki! Punkts.

Bērns līdz viena vai pat divu gadu vecumam gan mājās, gan ārpus tām var paraut, paņemt, nokrist, aizskriet, apēst vai izdzert to, ko nevajag, jo tā viņi iepazīst pasauli. Ja bērns nodarījis sev pāri, tad tā ir tikai un vienīgi vecāku vaina (arī gadījumos, kad bērna pieskatīšana uzticēta kādam citam), jo viņi nav gribējuši vai spējuši domāt un skatīties uz telpu un vidi, kurā bērns atrodas, no viņa (bērna) perspektīvas. Mūsu – pieaugušo - vaina, ja mājas iekārtojumā svarīgāki ir bijuši dizaina apsvērumi (*galdiņš te izskatās labāk*) un pašu ērtības (*televizoram piemērotāka vieta ir šī un Līgo svētkos noteikti vajag lielu ugunskuru*), nevis bērna drošība.

Gadalaiku un dienas daļu bērni

Pavisam mazo bērnu traumatisms (aptuveni 1/3 BKUS pacientu ir bērni līdz viena gada vecumam) ir periodisks un saistīts ar gadalaikiem. Visbiežāk par slimnīcas pacientiem kļūst bērni ar apdegumiem. Standarta komplekts, kas gandrīz garantē garu vizīti slimnīcā, ir krāsns apkure un atklāta ūdens sildīšana priekš mazgāšanās. Agrāk vai vēlāk bērns verdošā ūdenī iemērs roku vai ieliks kāju, pirms vecāki ielējuši tam klāt auksto ūdeni. Ticiet man, tā agrāk vai vēlāk notiks, ja vien nenodrošināsiet to, ka bērns vienmēr tādos brīžos atrodas citā telpā.

Tad vēl ir rīta un vakara jeb karstās kafijas un tējas bērni. Ja redzam, ka slimnīcai tuvojas NMPD auto ar zilām avārijas gaismām, no kuras izkāpj raudoša mamma, bet feldšeris uz rokām nes bērnu – ir skaidrs, ka rīta karstā dzēriena baudīšana ir nogājusi greizi.

Jautāsi – ko darīt? Pirmkārt, domāšana un apzināšanās, ka “nekas taču nenotiks, ja uzlikšu kafiju uz dīvāna malas”, ir drošākais ceļš uz vismaz pāris operācijām Jūsu mazulim.

Tāpat bērnu slimnīcā Līgo svētki nav iedomājami bez apdegumiem, jo kāds tikko ir iemācījies skriet un, protams, ieskrien ugunskurā. Reizēm pat nevajag ugunskuru, jo arī nākamajā rītā pelnos ir vairāk nekā 400 grādu karstums, kur bērni ir apdedzinājuši rokas, kājas un citas ķermeņa daļas, kas var atstāt neizdzēšamas pēdas visa mūža garumā... Arī par šo būtu vērts aizdomāties, proti, varbūt ir vērts divas pirmās bērna vasaras nekurināt atklātu ugunskuru piemājas dārzā? Cik zinu, gardi paēst un lustīgi padziedāt var arī bez atklātas liesmas 3 metru augstumā.

Mājas: bīstamākā vieta pasaulē?

Kas mani pārsteidz visvairāk? Paradoksāli, ka mājas ir vieta, kuru vecākiem ir vislielākās iespējas kontrolēt un iekārtot maksimāli droši bērnam, taču joprojām ir viena daļa vecāku, kuri uzskata, ka ķīmikālijas zemajos plauktos vai pat uz grīdas turēt ir ērtāk! Savas ērtības nenoliedzami ir svarīgas, taču, redzot kārtējo izdedzināto barības vadu, gribas kliegt – mostieties!!!

Šajā kontekstā īpaši vēlētos “paslavēt” tos “gudriniekus” un tīrības mīļotājus, kuri izmanto tīrīšanas vielu koncentrātus; pat nezinu, kur tāds iespējams iegādāties? Vizualizācijai: bērns šo pudelīti ar ārkārtīgi sārmaino šķīdumu atrod un paņem, jo tā atrodas skapītī zem vannas istabas izlietnes, un iedzer; tā rezultātā viņam ir izdedzināts barības vads, milzīga agonija un,

bonusā visam, ja viņš izdzīvos, nekad vairs nejutīs ēdiena garšu, jo barību uzņems mākslīgi visu atlikušo dzīvi. Vai jūs to novēlat savam bērnam? Varbūt tomēr ir vienkāršāk to koncentrātu turēt nepieejamā vietā, ja reiz grīdas mazgāšanai tiešām ir nepieciešama gandrīz sērskābe?

Kāpnēs. Protams, ir skaista divstāvu māja ar kāpnēm uz otro stāvu. Bet brīdī, kad šajā mājā sāk dzīvot mazs bērniņš, ir nepieciešams padomāt par kāpņu drošību – drošības vārtiņi gan trepju augšgalā, gan apakšgalā. Jā, atvēršana un aizvēršana mums- pieaugušajiem- sagādā “milzīgas grūtības”, tas taču arī ir tik laikietilpīgi, varam kaut ko nokavēt, pazaudēt laiku, ko varētu pavadīt, *skrollējot* sociālajos tīklos... Un tie vārti un aizvērtās pārāk platās atstarpes starp margām – tas taču sagrauj iecerētā mājas dizaina integritāti! Tas, protams, ir svarīgi. Vai arī nē?!

Arī te varu tikai ieteikt, ka nevajag uz šiem drošības pasākumiem raudzīties, kā uz mūžīgi paliekošu neestētisku kāpņu papildu elementu. Jums vismaz izaugs vesels bērns! Viņš nesalauzīs kaulus, negūs smadzeņu bojājumus un nebūs invalīds. Manuprāt, tā nav augsta cena par veselu bērnu.

Viņas augstība “Nevērība”

Ne visi traumas guvušie bērni nomirst slimnīcā. Daļa līdz tai nenonāk, jo ir mājdzīvnieku nokosti, sasītušies, krītot no nepabeigtiem balkoniem.

Bērnu traumatisms nav atkarīgs no vecāku turības. Ir trūcīgi, sociāli nelabvēlīgi un vardarbīgi vecāki. Piemēram, ir gadījumi, kad nevērīgi vecāki ar izsmēķi aizdedzinājuši savas sešus mēnešus vecās meitenītes gultu. Kāds bija rezultāts? Meitenītei viena kāja tika amputēta, otra palika kroplīga. Šobrīd viņa dzīvo ASV pie audžu vecākiem. Tajā pašā laikā ir arī labi situētu cilvēku bērni, piemēram, viens bērns nepieskatīts pierāpojis pie atvērta loga un no tā izkritis, citu līdz nāvei sakodis rotveilers, jo pieskatītāji – draugi, vecvecāki - aizrāvušies ar savu lietu darīšanu.

Manuprāt, abos gadījumos tā ir noziedzīga rīcība pret cilvēka dzīvību. Tam nav nozīmes - apzināta vai neapzināta -, jo sekas abos gadījumos ir letālas.

Par ko ir šis stāsts?

Ko es ar šeit rakstīto vēlējos pateikt? Es zinu, ka Latvijā ir daudz brīnišķīgu vecāku, kuri vēl saviem bērniem labu, un ceru, ka tādu kļūs arvien vairāk!

Es zinu, ka maza bērniņa pieskatīšana ir sarežģīts un nogurdinošs process. Un doma par to, ka “nekas jau nenotiks”, ja tagad drusku pasēdēšu telefonā, ir ārkārtīgi vilinoša. Tomēr slimnīcas ikdiena parāda pretējo – notiek gan un diemžēl pārāk bieži un ar pārāk smagām sekām.

Aicinu ne tikai rūpēties par bērniem, bet arī mīlēt viņus no visas sirds, tas palīdzēs savu mājokli redzēt ar bērna acīm. Jums jāspēj saskatīt, no kura stūra bērnam uzglūn briesmas. Esiet ar atvērtu sirdi un atvērtām acīm un skatieties, analizējiet, kas varētu notikt! Jums jābūt acīm ne tikai priekšā, bet arī sānos un pakausī.

Un, lai arī banāli, bet tā ir taisnība – bērni izaug tik ātri! Esmu droša, ka pēc gadiem nožēlosiet, ka tobrīd svarīgāk bija *nočekot Instagramu*, nevis 56. reizi izšķirstīt vienu un to pašu bilžu grāmatu kopā ar bērnu. Jo laika posms, kurā bērns Jūs mīl bez nosacījumiem un dievina, ir ļoti īss. Tas ir pārbaudīts!

Ar Slimību profilakses un kontroles centra un Veselības ministrijas sabiedrības informēšanas kampaņas “BĒRNAM DROŠI!” materiāliem ir iespējams iepazīties šeit <https://spkc.gov.lv/lv/tavai-veselibai/traumatisms/lidz-1-gada-vecumam/>

Papildu informācija:

Zane Sāviča,

Mob.t.: +371 29785691

zane.savica@porternovelli.lv